

Metodebeskrivelse for analysen Danmarks Bedste Friluftskommune 2023

Dette er en detaljeret metodebeskrivelse for analysen Danmarks Bedste Friluftskommune 2023.

Afsnit 1 indeholder en beskrivelse af datakilder, dataudtræk og databehandling af de enkelte variable i analysen. I afsnit 2 beskrives det, hvordan kommunerne sammenlignes på tværs af data og dermed, hvordan den bedste friluftskommune udnævnes. Afsnit 3 indeholder en beskrivelse af metodiske forskelle mellem analysen i 2023 og analysen fra 2021. Overordnet skal det dog nævnes, at analysen i 2023 og analysen 2021 bygger på samme metodiske principper og dataudtræk.

I tillæg til denne kan anvendte data samt udregninger, der er anvendt i analysen, findes på Friluftsrådets hjemmeside.

Indhold

1. Data og Metode.....	2
1.1 Data	2
1.2 Datakilder	2
1.3 Data om areal	3
1.4 Data om friluftsfaciliteter og ruter	5
1.5 Data om mærkningsordninger	7
1.6. Befolkningstal	10
1.7. Tabeller i rapporten	10
2. Sammenligning af kommuner	11
2.1. Indledning.....	11
2.2. Sammenligning på tværs af data	11
3. Temaanalyse – Formidling.....	12
3. Analysen 2021 og 2023 – Metodiske forskelle.....	13

1. Data og Metode

1.1 Data

Alle data, som er anvendt i analysen, er data, der er objektive og offentligt tilgængelige data fra Danmarks Statistik, Skat, GeoDanmark, UNESCO og Friluftsrådet. Data består af

- Arealdata; opgøres i hektar¹
- Kystlinje; opgøres i km
- Ejerforhold til arealer; fordelt på hhv. kommune, stat/region og privat/andet
- Friluftsfaciliteter; opgøres på type og antal
- Befolkning; opgøres i antal fordelt på kommune
- Natur og Friluftsmærkninger under hhv. UNESCO og Friluftsrådets mærkningsordninger; opgøres i type og antal

1.2 Datakilder

Arealdata er et specialudtræk fra Danmarks Statistik (DST), Befolkningstal er fra DST, ejerforhold er fra Skat, data om kystlinjen er fra GeoDanmark og kommunefordelt af Septima. Facilitetsdata er et udtræk fra GeoDanmarks Geografiske fagdata (Geofa), mens data om antal mærkningsordninger stammer fra UNESCO og Friluftsrådet.

1.2.1. Data fra Danmarks Statistik

Arealdata er baseret på de samme grunddata som tabellen AREALDK i Statistikbanken, kombineret med registerdata om ejerforhold (DST har hentet disse data fra Skat). For dokumentation vedrørende arealdækket (kilder, kategorier etc.) henvises til Statistikdokumentationen for AREALDK.

Data om ejerforhold er fra Skat, men leveret af Danmarks Statistik. Data om befolkningstal er hentet fra Danmarks Statistik; <https://www.dst.dk/da/Statistik/kommunekort/kommunefakta>.

1.2.2. Data fra Septima (Kystlinje)

Data om kystlinjen er hentet fra GeoDanmark og kommunefordelt via kommunegrænser af Septima. Data om kommunegrænser er hentet fra Danmarks Administrative, Geografiske Inddeling (DAGI).

1.2.3. Data fra GeoDanmark (facilitetsdata)

Data om friluftsfaciliteter trækkes fra GeoDanmarks Geografiske fagdata (Geofa), som er baseret på frivillige indberetninger fra offentlige myndigheder, civilsamfundsorganisationer og private. Data er således ikke fuldstændige, idet der kan være varierende indberetningskvalitet fra kommune til kommune.

1.2.4. Data fra UNESCO

Friluftsrådet har selv indhentet data om UNESCO geoparker og biosfæreområder i Danmark fra UNESCO's hjemmeside: <https://en.unesco.org/global-geoparks> og <https://en.unesco.org/biosphere>.

1.2.5. Data fra Friluftsrådet

Data om mærkninger under Friluftsrådets mærkningsordninger Grøn Skole, Grønne Spirer, Blå Flag, Badepunkt, Vinterbadepunkt og Danske Naturparker er trukket fra Friluftsrådets opgørelser.

¹ En hektar (ha) er et areal på 10.000 kvadratmeter (m²) eller 0,01 km², hvilket er et kvadrat på 100 meter × 100 meter. Til en kvadratkilometer går der 100 hektar.

1.3 Data om areal

1.3.1. Rådata på arealdække og ejerskab fra DST og Skat

Data på areal er i Danmarks Statistik underopdelt i typerne

- Bebygget område (mellem/omkring bygninger inkl. havet)
- Bygninger
- Eng, mose og andre våde naturtyper
- Frugttræer, bærbuske, juletræer og andre permanente afgrøder
- Græs og andre ekstensive landbrugsafgrøder
- Hede, overdrev, klit og andre tørre naturtyper
- Jernbaner
- Landbrugsareal, uden oplysning om afgrødetype
- Landingsbaner
- Midlertidige landbrugsafgrøder (korn, rodfrugter mm.)
- Parker, udendørs sportsanlæg og andre rekreative områder
- Råstofvindingsområder (grusgrave og lign.)
- Skov (basemap)
- Søer
- Uoplyst
- Vandløb
- Veje og stier, ubefæstede
- Veje, befæstede

Data på ejerskabet af ovenstående arealtyper stammer fra Skat og leveret af DST. Disse data er underopdelt efter ejerskabstyperne:

- Den kommune, hvor ejendommen er beliggende
- A/S, anpartselskaber og andre selskaber, der ikke beskattes efter personbeskatningsregler
- Almennyttige boligselskaber incl. A/S almennyttige boligselskaber
- Amtskommune
- Anden primærkommune
- Andre – herunder moderejendomme for ejerlejligheder samt ejendomme, der ejes af flere typer ejer
- Foreninger, legater og selvejende institutioner
- Private andelsboligforeninger
- Privatpersoner incl. I/S
- Staten
- Ukendt – ikke registreret

1.3.2. Naturareal i analysen; afgrænsning

Naturareal er i analysen opgjort ved at sammenlægge arealtyperne:

- Eng, mose og andre våde naturtyper
- Hede, overdrev, klit og andre tørre naturtyper
- Skov
- Søer
- Vandløb

Vi har valgt IKKE at medtage følgende under-arealtyper i opgørelsen af naturareal i analysen, hvilket er et metodemæssigt valg:

- Parker, udendørs sportsanlæg og andre rekreative områder
- Veje og stier, ubefæstede

- Uoplyst

1.3.3. Landbrugsareal i analysen; afgrænsning

Landbrugsareal er i analysen opgjort ved at sammenlægge arealtyperne:

- Frugttræer, bærbuske, juletræer og andre permanente afgrøder
- Græs og andre ekstensive landbrugsafgrøder
- Landbrugsareal, uden oplysning om afgrødetype
- Midlertidige landbrugsafgrøder (korn, rodfrugter mm.)

1.3.4. Skovareal i analysen; afgrænsning

Skovareal (delmængde af naturareal) er i analysen opgjort via sin egen undergruppe.

1.3.5. Kystlinje; afgrænsning

For kystlinje medregnes den del af kommunens grænse, hvor der ikke er kommune på den anden side. Mht. kystlinjen for mindre øer o.l. medregnes ikke permanente øer, som er mindre end 100 m², jf. GeoDanmark Dataspecifikation.

NB. Bemærk at kystlinje IKKE er en del af naturareal, og at der i kystlinje IKKE indgår vandareal (søbred og åbred - disse indgår som naturareal, jf. beskrivelse ovenfor.)

1.3.6. Ejerskab af areal

I analysen er der anvendt en kategorisering af arealejerskab i hhv. "kommunalt ejet", "statsejet" og "privat/øvrige ejede", og omfatter følgende kategorisering af Geofa-ejerskabstyper:

- Kommunalt ejet arealer er i analysen opgjort ved at sammenlægge areal med følgende ejerskabstyper:
 - Den kommune, hvor ejendommen er beliggende
 - Anden primærkommune
- Statsejet arealer er i analysen opgjort ved at sammenlægge areal med følgende ejerskabstyper:
 - Staten
 - Amtskommune (se note herunder)
- Privat/Øvrig ejet arealer er i analysen opgjort ved at sammenlægge areal med følgende ejerskabstyper:
 - A/S, anpartselskaber og andre selskaber, der ikke beskattes efter personbeskatningsregler
 - Almennyttige boligselskaber incl. A/S almennyttige boligselskaber
 - Andre – herunder moderejendomme for ejerlejligheder samt ejendomme, der ejes af flere typer ejer
 - Foreninger, legater og selvejende institutioner
 - Private andelsboligforeninger
 - Privatpersoner incl. I/S
 - Ukendt – ikke registreret

Regionerne ejer kun en ubetydelig mængde naturareal, der ikke påvirker analysens resultater. Det giver derfor ikke mening at behandle dem som en selvstændig offentlig myndighed, men de skal dog indgå i offentligt ejede arealer. Da fokus i analysen er på kommunerne, blev det derfor valgt at lægge regionernes (ejerskabstypen "Amtkommune") naturarealer sammen med statens arealer.

1.3.7. Usikkerhed og afvigelse på opgørelse af natur-, landbrugs- og skovareal

I det dataudtræk, som vi i Friluftsrådet har modtaget fra DST med data på arealdække og ejerskab er det muligt at opgøre mængden af arealtyper på hhv. natur- landbrug- og skovareal på to måder:

- 1) En opgørelse baseret på data om ejerskab for de enkelte naturtyper (data fra Skat)
- 2) En opgørelse af areal på data fra Statistikbanken (data fra DST's statistikbank)

Opgørelsen af areal burde (optimalt set) give samme resultat uanset hvilken metode, der bliver anvendt. Hvis de to metoder sammenlignes, opstår der imidlertid for visse kommuner og arealtyper nogle afvigelser, idet en summering af ejertypernes areal af et givet arealdække i en given kommune giver et negativt resultat ved fratrækning fra det opgivne areal i Statistikbanken.

Et eksempel på ovenstående gælder opgørelsen af skov (og naturareal) for Frederiksberg Kommune. Opgørelse af skovareal på ejertyper for Frederiksberg Kommune opgøres til 34 ha skov, hvorimod skovarealet opgøres til 30 ha, hvis man anvender arealdata fra Statistikbanken.

DST har oplyst, at disse afvigelser skyldes, at arealdata fra statistikbanken er blevet sammenkørt med registerdata om ejerforhold, som igen bygger på skatteoplysninger. Oplysningerne om ejerforhold i registrene er hverken helt komplette eller helt perfekte. Af samme grund er det ikke muligt at opnå et komplet match mellem matrikel og ejer.

I analysen har vi valgt at opgøre natur-, landbrugs- og skovareal på baggrund af data på ejertyper. Dette betyder, at opgørelsen af naturareal i analysen kan være overestimeret med samlet 108 ha og at arealet af landbrugsareal i analysen kan være overestimeret med i alt 109 ha. Afvigelsen fordeler sig således:

- I analysen kan antallet af opgjorte hektarer naturareal i analysen potentielt være overestimeret for 33 kommuner i størrelsesordenen 1-10 ha.
- I analysen kan antallet af opgjorte hektarer landbrugsareal potentielt være overestimeret i for 42 kommuner i størrelsesordenen 1-6 ha.

I absolutte tal er det små afvigelse i arealstørrelse, når de to opgørelsesmetoder sammenlignes. I relative tal vil afvigelserne dog kunne udgøre væsentlige overestimeringer af arealdække for de kommuner, som ikke har ret meget naturareal eller landbrugsareal.

1.4 Data om friluftsfaciliteter og ruter

Data om friluftsfaciliteter trækkes fra GeoDanmarks Geografiske fagdata (Geofa). Faciliteter og ruter er i analysen opdelt efter type og opgøres i antal.

Friluftsfaciliteter er fysiske strukturer eller elementer, der fra et brugerperspektiv fremstår som henholdsvis et område, et forløb eller en punktfacilitet (fx et shelter eller en optagningsplads)²; det, som i Geofa registreres som enten flade, linje eller punkt.

I denne analyse er friluftsfaciliteter opdelt i hhv.

- Friluftsfaciliteter;
- Ruter; En rute skal forstås som et fysisk eller visuelt markeret forløb, som viser en entydig, defineret tur gennem landskabet. Ruterne vil følge en eller flere stier og/eller veje.

² Præstholt, Seidler og Ejbye-Ernst (2014): Motion og sundhed – Hæfter om friluftsfaciliteter nr 3.

Stier, dvs. den fysiske og synlige manifestation, er befæstede færdselsforbindelser, eller færdselsforbindelse som er fremkommet ved slid (trampestier) eller andet. I denne analyse indgår stier ikke.

1.4.1 Udvalg af friluftsfaciliteter og ruter samt placering

Geofa registrerer data enten som punkt, linje eller flade.

I analysen er det valgt at medtage 30 forskellige typer friluftsfaciliteter, herunder 10 flader som defineret i Geofa, samt 10 forskellige typer ruter. I analysen 2023 indgår et tema om Formidlingsaktiviteter, hvor der yderligere er udvalgt 6 typer (formidlings)faciliteter).

Faciliteter registreret af kommuner tælles under de kommuner, som har registreret dem. Naturstyrelsen og andre ikke-kommunale registreringer tælles med i den kommune, hvor deres midtpunkt ligger.

Ruter opgøres som længde i beliggenhedskommunen.

1.4.2 Optælling af faciliteter og ruter

Friluftsrådet har valgt at opgøre alle faciliteter ens som antal/værdien "1". Det betyder, at der ikke skelnes mellem punkter (fx shelter, udsigtstårn) og flader (fx hundeskov) og linjer (fx sejlrute). Sammenligningen på tværs af kommuner er således alene kvantitativ baseret på antal³. Fordelen er, at det muliggør en sammenligning på tværs af facilitetstyper. Ulempen er, at meget forskellige faciliteter metodisk set har samme værdi.

Ruter opgøres i længde (antal km).

1.4.3 Opgørelse og håndtering af dobbeltregistreringer i Geofa

Visse typer af faciliteter kan i Geofa være registreret som både punkt og flade, fx teltpladser og bålpladser. I dataudtrækket fra Geofa er der desuden identificeret tilfælde, hvor en facilitet både er registreret som punkt og flade, og hvor punktet er placeret inde i fladen (se Figur 1). Disse tilfælde omtales herefter som "dobbeltregistreringer".

På baggrund af dataudtræk fra Geofa er der blevet identificeret 16 kommuner, der har et antal dobbeltregistreringer for de typer af faciliteter, der indgår i denne analyse. For 15 af kommunerne er der tale om en justering for samlet for 1-4 dobbeltregistreringer, hvorfor der er tale om meget små justeringer. En undtagelse hertil er Herning kommune, hvor der er justeret for 102 dobbeltregistreringer.

I analysen har vi valgt at justere for dobbeltregistreringer for at undgå at en facilitet, der er registreret dobbelt, tæller med to gange i analysen. Der justeres ud fra følgende beregning:

Antal af faciliteter = (Antal af punktregistreringer + Antal fladeregistreringer) – dobbeltregistreringer.

Figur 1 - Eksempel på dobbeltregistrering

En alternativ metode til at opgøre "dobbeltregistreringer" kunne være også at medtage punktregistreringer, der ligger op til 50 eller 100 meters afstand af en flade med samme facilitetstype, som dobbeltregistreringer

³ Det er samme metode vedrørende faciliteter, der benyttes i DIF (2019): Outdooridræt i Danmark.

og ikke kun medregne punkter der ligger inde i fladen. Denne metode er dog fravalgt, da disse tilfælde ikke nødvendigvis vil udgøre en dobbeltregistrering. Der kan fx være tale om to bålpladser, der ligger tæt på hinanden, hvor den ene er registreret som punkt og den anden som flade.

1.4.4. Ejerskab til friluftsfaciliteter og ruter

Data om ejerforhold for faciliteter og ruter er i udtræk fra GeoFa samt i analysen opgjort i tre grupper

1. Kommuneejt
2. Stats- og regionsejet
3. Privat/øvrige

Registreringspraksis er ikke defineret entydigt i datamodellen for Geofa med hensyn til, om ansvarlig myndighed betyder ansvarlig for registreringen eller ansvarlig for faciliteten.

Det skyldes blandt andet, at ruter kan være et delt ejerskab mellem statslige og kommunale myndigheder, private lodsejere og civilsamfundsorganisationer. Eller lokale aftaler, hvor fx en kommune har indkøbt en facilitet, der driftes af private eller en civilsamfundsorganisation, eller at en civilsamfundsorganisation har fået lov til at opstille en facilitet på en offentligt ejet grund men selv driver den.

Selv om tallene overordnet set er retvisende for ejerskab til faciliteter ruter og mærkninger, vil der være en underrepræsentation af private/civilsamfundsorganisationer og dermed en overrepræsentation af kommunale og statslige ejere. Det betyder også, at der for den enkelte facilitet kan være en lille usikkerhed om, hvem der har ejerskabet til den.

I analysen kan der derfor stå "registrering" eller "ansvarlig" i stedet for "ejerskab" for at fastholde bevidsthed om ovenstående usikkerheder. Vel vidende at ejerskabet til eller ansvaret for faciliteterne og ruterne for den altovervejende del også følger af, hvem der har registreret dem.

1.5 Data om mærkningsordninger

Friluftsrådet har valgt at opgøre alle mærkninger ens som antal "1". Det betyder, at der ikke skelnes mellem om det er fx en daginstitution, et gymnasium, et badepunkt, der har en mærkningsordning eller om der er placeret en naturpark i kommunen.

Sammenligningen på tværs af kommuner er således alene kvantitativ baseret på antal⁴. Fordelen er, at det muliggør en sammenligning på tværs af mærkninger af organisationer og arealer. Ulempen er, at meget forskellige faciliteter metodisk set har samme værdi.

1.5.1 Friluftsrådets mærkningsordninger

Friluftsrådet administrerer følgende mærkningsordninger: Grønne Spirer, Grøn Skole, Blå Flag, Badepunkt, Vinter Badepunkt⁵ og Danske Naturparker.

Læs evt. mere om Friluftsrådets mærkningsordninger på Friluftsrådets hjemmeside <https://friluftsradet.dk>.

Særligt om Grønne Spirer

"Grønne Spirer" er Friluftsrådets mærkningsordning for daginstitutioner og dagplejere, vuggestuer og børnehaver. "Grønne Spirer" fokuserer på udeliv, natur og miljø samt en grøn og sund hverdagskultur i

⁴ Det er samme metode vedrørende faciliteter, der benyttes i DIF (2019): Outdooridræt i Danmark.

⁵ Mærkningsordningen Vinterbadepunkt indgik ikke i analysen i 2021. Vinter Badepunkt blev oprettet som en forsøgsordning i sæsonen 2021/2022, og blev indført som egentlig mærkningsordning i vinterbadesæsonen 2022/2023.

institutionerne. En institution kan godt være abonnent på "Grønne Spirer"-programmet uden at have en "Grønne Spirer"-certificering. Det er kun institutioner, der opnår en egentlig "Grønne Spirer"-certificering, der tæller med i analysen⁶.

En "Grønne Spirer"-certificering giver en daginstitution/daglejergruppe et "Grønt Flag". Derudover kan der tildeles ekstra flag i form af Grønne Spirers "Bæredygtighedsflag" og/eller "Spring-Ud Flaget", som repræsenterer certificeringer med særlige krav, dvs. en udvidelse af den almindelige spirer-certificering. En daginstitution, der fx har et "Spring-Ud Flag", har også opfyldt kriterierne for "Grønt Flag", hvorimod en daginstitution der har et "Grønt Flag" ikke nødvendigvis vil have et "Bæredygtighedsflag" eller "Spring-ud Flag".

I analysen vil en daginstitution, der har en Grønne Spirer certificering kun blive registreret med én Grønne Spirer certificering uanset om daginstitutionen har ét eller flere af ovennævnte Grønne Spirer flag.

I analysen er antallet af dagplejere og vuggestuer med "Grønne Spirer"-certificeringer opgjort i dagplejegrupper og ikke enkelte dagplejere og vuggestuer. En dagplejegruppe kan bestå af 1-10 enkelte dagplejere og vuggestuer. En kommune, der fx har to dagplejegrupper med "Grønne Spirer"-certificering vil i analysen være registreret med 2 Grønne Spirer certificeringer, uanset hvor mange dagplejere, der er certificeret i hver gruppe.

Antallet af certificeringer i Grønne Spirer er opgjort i marts 2023 og omfatter dagtilbud der er certificeret i 2022.

Særligt om Grøn Skole

Grøn Skole er Friluftsrådet undervisningsprogram for skoler i bæredygtig udvikling med natur, miljø og udeliv som omdrejningspunkt. Målgruppen for programmet er skoler, herunder grundskoler, efterskoler, gymnasier, erhvervsuddannelser, højskoler og campus for videregående uddannelser. En skole kan godt være abonnent på "Grøn Skole"-programmet uden at have en "Grøn Skole"-certificering. Det er kun skoler, der opnår en egentlig "Grøn Skole"-certificering, der tæller med i analysen.

I analysen registreres alle skoler/campus med en "Grøn Skole"-certificering med én certificering pr. skole/campus i den kommune, hvor den enkelte skole er placeret – uanset om skolen er en kommunal eller privat ejet skole.

I særlige tilfælde har en skole/campus flere afdelinger fordelt på forskellige matrikler. I disse tilfælde vil skolen/campus blive registreret med flere "Grøn Skole"-certificeringer, hvis flere af skolens afdelinger får tildelt en "Grøn Skole"-certificering. Hvis skolens/campus' afdelinger er placeret i forskellige kommuner, så vil samtlige af skolens "Grøn Skole"-certificeringer blive tilskrevet den kommune, som skolen er registreret i jf. skolens CVR-nummer.

Christiansø har én grundskole med "Grøn Skole-certificering". Denne er talt med under Bornholms kommune, selvom Christiansø er ejet af den danske stat og hører under Forsvarsministeriet.

Antallet af "Grøn Skole"-certificeringer er opgjort i april 2023 og omfatter de skoler/campus, der har fået tildelt "Grøn Skole"-certificering for skoleåret 2021/2022.

Særligt om Blå Flag

Blå Flag"-programmet er en international miljømærkningsordning, der i Danmark administreres af Friluftsrådet. Mærkningsordningen synliggør strande og havne med høj kvalitet og viser, at der her ydes

⁶ I analysen 2021 blev antallet af "Grønne-Spirer"-mærkninger opgjort ved at opgøre alle institutioner/daglejere, der abonnerer på "Grønne Spirer"-programmet, herunder også de institutioner/daglejeregrupper, der er abonnenter, men som ikke har fået tildelt en egentlig "Grønne Spirer"-certificering. Denne årsag er den primære årsage til at antallet af "Grønne Spirer"-mærkninger er markant lavere i analysen 2023 sammenlignet med analysen i 2021.

en særlig indsats for vores fælles hav- og kystmiljø. Målgruppen for "Blå Flag"-mærkningsordningen er strande og havne i Danmark. "Blå Flag"-badesæsonen kan strække sig fra d. 1. juni til 15. september. En "Blå Flag"-certificering gælder for et år/én sæson ad gangen.

I analysen registreres alle havne og strande med en "Blå Flag"-mærkning med én mærkningsordning pr. strand eller havn under den kommune, som stranden/havnen geografisk er placeret i. Dette gælder uanset om en havn er kommunalt eller privatejet.

Antallet af "Blå-Flag"-mærkninger er opgjort i marts 2023 og omfatter de havne og strande, som har ansøgt om "Blå Flag" for sæsonen 2023 og hvis ansøgning er indsendt af Friluftsrådet til den internationale "Blå Flag"-jury 2023, inklusiv dispensationsansøgninger⁷ med henblik på godkendelse.

Særlig om Badepunkt

"Badepunkt"-programmet er en nordisk mærkningsordning, der i Danmark administreres af Friluftsrådet. Mærkningsordningen har til formål at fremhæve særligt gode badesteder, der ikke nødvendigvis har en masse service og faciliteter tilknyttet badestedet, men som fokuserer på den gode badeoplevelse i form af rent badevand, lokalt tilpasset badesikkerhed og basal infrastruktur. Målgruppen for Badepunkt er både strande, badesøer, havnebade samt andre private badesteder, fx baderklubber og campingpladser. "Badepunkt"-mærkede badesteder kan være kommunalt eller privatejet.

"Badepunkt"-sæsonen strækker sig fra d. 1. juni til 15. september. En "Badepunkt"-mærkning gælder for et år/én sæson ad gangen.

I analysen registreres badesteder med en "Badepunkt"-mærkning med én mærkningsordning pr. badested under den kommune, som badestedet geografisk er placeret i. Dette gælder uanset om badepunktet er kommunalt eller privatejet.

Antallet af "Badepunkt"-mærkninger er i analysen opgjort i marts 2023, og omfatter de badesteder, der er godkendt af den nationale "Badepunkt"-jury for sæsonen 2023.

Særligt om Vinterbadepunkt

"Vinterbadepunkt"-mærkningsordningen er en del af den nordiske mærkningsordning Badepunkt. "Vinterbadepunkt"-ordningen har dog særskilte kriterier og omfatter badesteder, der benyttes uden for den almindelige badesæson og er særligt velegnet til at tage et iskoldt dyp. Vinterbadepunkt-sæsonen kan strække sig over en "vintersæson" fra d. 1. september til 1. maj. En "Vinterbadepunkt"-mærkning gælder for én vinterbadesæson ad gangen.

I analysen registreres badesteder med et "Vinterbadepunkt"-mærkning med én mærkningsordning pr. "Vinterbadepunkt" under den kommune, som badestedet geografisk er placeret i. Dette gælder uanset om badestedet er kommunalt eller privatejet.

Et badested, der er mærket med "Badepunkt" eller "Blå Flag" samt et "Vinterbadepunkt", vil i analysen blive registreret som at have to mærkningsordninger.

Antallet af "Vinterbadepunkter" er i analysen opgjort i marts 2023, og omfatter de badesteder, der er godkendt af den nationale "VinterBadepunkt"-jury for vintersæsonen 2022/2023.

⁷ Friluftsrådet indsender ansøgninger om Blå Flag til den internationale "Blå Flag"-jury, som derefter vurderer og evt. godkender indsendte ansøgninger til Blå Flag. Friluftsrådets erfaring er, at de ansøgninger som Friluftsrådet indstiller til behandling hos juryen godkendes.

1.5.2. UNESCO's mærkningsordninger

I analysen 2023 er det valgt også at medtage følgende af UNESCO's ordninger; Geoparker og Biosfæreområder. Disse vurderes at have hovedfokus på natur samt være etableret af kommuner på frivillig basis og dermed være sammenlignelige med fx Danske Naturparker.

Læs evt. mere om UNESCO's mærkningsordninger på UNESCO's hjemmeside:

<https://en.unesco.org/global-geoparks> og <https://www.unesco.org/en/biosphere>.

1.6. Befolkningstal

Befolkningstal omfatter befolkningstal opgjort pr. 1 kvartal 2023 fordelt på kommuner.

1.7. Tabeller i rapporten

Data omsættes i analysen til tabeller, der beskrives i det følgende. For alle opgørelser gælder, at hvis der mangler en værdi, fx ingen mærkningsordninger eller ingen faciliteter, indsættes et nul (dvs. en talværdi).

1.7.1 Areal og kystlinje

Areal og kystlinje fordelt på kommuner – uden fordeling på ejerform

1. Naturareal i kommunen er summen af følgende
 - a. Eng, mose og andre våde naturtyper
 - b. Hede, overdrev, klit og andre tørre naturtyper
 - c. Skov
 - d. Søer
 - e. vandløb
2. Landbrugsareal i kommunen er summen af
 - a. Frugttræer, bærbuske, juletræer og andre permanente afgrøder
 - b. Græs og andre ekstensive landbrugsafgrøder
 - c. Landbrugsareal, uden oplysning om afgrødetype
 - d. Midlertidige landbrugsafgrøder (korn, rodfrugter mm.)
3. Kystlinje i kommunen. Modsat øvrige tabeller, der er i areal (ha), er denne i længde (km).

1.7.2. Arealer fordelt på ejerform

Ejerform til naturareal fordelt på

4. Kommuneejt naturareal i kommunen
5. Stats-/regionsejt naturareal i kommunen
6. Privat/andet ejt naturareal i kommunen
 - i. Ejet af boligselskaber, andelsboligforeninger
 - ii. Ejet af privatpersoner, inkl. i/s
 - iii. Ejet af virksomheder
 - iv. Ejet af forening, legat, selvejende inst.
 - v. Ukendt, ikke registreret

1.7.3. Friluftsfaciliteter, ruter og mærkningsordninger

7. Friluftsfaciliteter i kommunen
8. Km ruter i kommunen
9. Friluftsfaciliteter og naturmærkninger i kommunen
10. Kommuneejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere
11. Kommuneejede ruter pr. 10.000 indbyggere
12. Friluftsfaciliteter og naturmærkninger i kommunen pr. 10.000 indbyggere

2. Sammenligning af kommuner

2.1. Indledning

I analysen af Danmarks Bedste Friluftskommune indgår i alt 12 variable. De(n) kommune(r) der klarer sig bedst på tværs af alle variable udnævnes som Danmark Bedste Friluftskommune.

Følgende seks variabler benyttes til at sammenligne kommunernes forudsætninger for friluftsliv:

1. Naturareal i Kommunen - hektar
2. Kystlinje i kommunen – kilometer
3. Landbrugsareal i kommunen – hektar
4. Naturareal i kommunen ejet af kommunen
5. Naturareal i kommunen ejet af staten
6. Naturareal i kommunen ejet af private

Følgende seks elementer benyttes til at sammenligne kommunernes indsats for friluftsliv:

1. Friluftsfaciliteter i kommunen
2. Km ruter i kommunen
3. Natur og friluftsmærkninger i kommunen
4. Kommuneejede friluftsfaciliteter pr. 10.000 indbyggere
5. kommuneejede ruter pr. 10.000 indbyggere
6. Natur og friluftsmærkninger i kommunen pr. 10.000 indbyggere

Alle variabler præsenteres særskilt via en simpel rangordning, hvor alle kommuner rangordnes 1-98 inden for den enkelte variabel. I rapporten præsenteres 10 kommuner med mest hhv. mindst inden for de enkelte variabler.

Derefter foretages en sammenligning på tværs af variabler. Det sker med udgangspunkt i de reelle tal, fx hektar naturareal og antal faciliteter, og ikke som fx procenter. Fordelen ved at bruge de reelle tal frem for procenter er, at forskelle mellem bykommuner som Frederiksberg og Albertslund og landkommuner som Thisted og Ringkøbing-Skjern forbliver mest muligt synlige.

Friluftsrådet har valgt at sammenligne kommunernes forudsætninger og indsats for friluftsliv baseret på en gruppering af kommuner, dvs. ikke en simpel rangordning 1-98. Dels fordi de kvantitative data kun er en del af det samlede billede, og dels fordi der er mange faktorer også blandt de kvantitative data, som afspejler kommunen som geografisk område, men som kommunen som myndighed kun har lille eller ingen indflydelse på, fx mængden af statslige naturarealer og mængden af landbrugsarealer.

2.2. Sammenligning på tværs af data

Sammenligning af kommuner på tværs af data sker i tre trin:

1. For hver af de 12 variable der indgår i analysen foretages en gruppering af kommunerne i tertiler, dvs. kommunerne inddeles i tre grupper med (cirka) lige mange kommuner efter, hvor meget eksempelvis naturareal den enkelte kommune har. Derefter tildeles hver kommune en score mellem 1-3 point for hver variabel afhængig af hvilken gruppe kommunen tilhører.

Eksempelvis:

- a. De 32 kommuner der har mest naturareal vil blive tildelt en score på 3 point.
- b. De 33 kommuner, der har "middel" naturareal vil blive tildelt en score på 2 point.

- c. De 33 kommuner der har mindst naturareal vil blive tildelt en score på 1 point.

Hvis denne fordeling brydes, fordi 2 eller flere kommuner har lige meget fx naturareal og som bryder inddelingen i tertiler, får disse kommuner tildelt det højere antal point.

2. Hver kommunes forudsætninger og indsats for friluftsliv vurderes derefter ved at beregne kommunens samlede point score ved at summere antal point inden for hhv.:
 - i. Forudsætninger for friluftsliv i kommunerne, der omfatter de 6 variable om:
 - i. Naturarealer og kystlinje
 - ii. Ejerform til naturarealer
 - ii. Kommunernes indsats for friluftsliv, der omfatter de 6 variable om:
 - i. Friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger i kommunerne
 - ii. kommuneejede friluftsfaciliteter, ruter og mærkninger pr. 10.000 indbyggere

Hver kommuner kan opnå en score for hhv. forudsætninger og indsats for friluftsliv mellem 6-18 point. Denne score omsættes til et kvalitativt udsagn efter følgende skala:

6-9 point = Under middel

10-14 point = Middel

15-18point = Over middel

3. Endelig foretages en samlet vurdering af kommunernes forudsætning og indsats for friluftsliv ved at beregne kommunens samlede point fra de 12 variable. Hver kommune kan samlet set score mellem 12-36 point. Denne score omsættes til et kvalitativt udsagn efter følgende skala:

12-19 point = Under middel
20-28 point = Middel
29-36 point = Over Middel

De(n) kommune(r) der klarer sig bedst på tværs af alle variable og har højeste score, udnævnes som Danmark Bedste Friluftskommune.

3. Tema – Formidling

I analysen 2023 er det valgt at lave et særligt tema med fokus på formidling, da formidling er centralt i forhold til at få flest mulige personer til at komme ud i naturen.

Vi overvejede at inkludere formidling, som en selvstændig variabel under kommunernes forudsætninger for Friluftsliv. Vi fravalgte dog dette, da der var så få kommuner, der har registreret/indberettet data på de formidlingsfaciliteter, som vi har medtaget under formidling.

Formidling indgår således ikke i analysen af Danmarks Bedste Friluftskommune 2023, men alene som særskilt tema.

Datakilder og udvalgte formidlingsfaciliteter

Tema om formidling er baseret på formidlingsfaciliteter indberettet til Geofa/GeoDanmark Friluftsrådet har udvalgt 6 typer af faciliteter i GeoFa, som vi mener udgør relevante "formidlingsfaciliteter" på baggrund af Geofa beskrivelse/definition.

De 6 typer faciliteter er: Formidlingscenter, Info-tavle, Naturcenter, Naturrum, Naturskole og Udstilling.

I temaet indgår følgende opgørelser/tabeller:

- Type og antal formidlingsfaciliteter
- Kommuner med flest ejede formidlingsaktiviteter
- Kommuner med flest ejede formidlingsaktiviteter pr. 10.000 indbyggere

3. Analysen 2021 og 2023 – Metodiske forskelle

Analysen af Danmarks Bedste Friluftskommuner fra hhv. 2021 og 2023 bygger på samme datakilder, dataudtræk og metodiske principper. Der er dog visse metodiske forskelle, som beskrives kort herunder.

3.1. Friluftsfaciliteter og ruter

Ny typer

I analysen 2023 er der medtaget fire nye facilitetstyper sammenlignet med analysen 2021. Disse omfatter typerne: Badebro, Dykkerspot, Fiskeplatform, UV-jagtspot. I analysen 2023 indgår der derfor 30 facilitetstyper mod 26 typer i analysen 2021.

Der er i analysen 2023 også inkluderet tre nye typer af ruter: Undervandsrute, Motionsrute og Rekreativ sti. De to sidstnævnte er lagt sammen med typen "Vandrerute" i analysen.

Justering for dobbeltregistreringer

I opgørelsen af antallet af faciliteter har vi i analysen 2023 valgt at justere for dobbeltregistreringer, som beskrevet i afsnit 1.4.3. for at kvalitetssikre analysens datagrundlag.

Med undtagelse af Herning Kommune, hvor der blev justeret for 102 dobbeltregistreringer, er der tale om små justeringer på 1-4 faciliteter for 15 kommunerne. Det vurderes derfor, at betydningen af den metodiske forskel i opgørelsen af faciliteter har meget begrænset betydning, når analyserne fra hhv. 2023 og 2021 sammenlignes.

3.2. Arealdekke

I analysen 2023 har DST leveret et dataudtræk på arealdække, der er baseret på basis af såkaldt Basemap04. Dataudtrækket på arealdække, der blev anvendt i analysen 2021, er baseret på Basemap03. Basemap er det kortgrundlag, som ligger til grund for DST's arealdækkeopgørelse og som udarbejdes af Nationalt Center for Miljø og Energi.

For mere information om ændringer i opgørelsesmetoder (Basemap04 og Basemap03) henviser vi til DST's afdeling for nationalregnskab, Økonomisk Statistik samt Statistikbankens dokumentation vedr. sammenlignelighed:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/arealregnskab/sammenlignelighed>

3.2. Mærkningsordninger

Nye mærkningsordninger i analysen 2021

I analysen 2023 indgår der nye mærkningsordninger i form af Friluftsrådets "Vinterbadepunk"-mærkningsordning samt UNESCO's mærkningsordninger Geoparker og Biosphere-områder. I analysen vil mærkningsordningerne samlet set blive omtalt som Friluft- og naturmærkningsordninger.

Opgørelse af antal certificeringer for "Grøn Skole" og "Grønne Spirer".

I analysen 2023 er det kun de skoler, der har en egentlig "Grøn Skole"-mærkning, der tæller med i opgørelse af antal "Grøn Skole"-mærkning. Tilsvarende gælder for "Grønne Spirer"-programmet.

Ovenstående betyder at antallet af hhv. skoler med "Grøn Skole"-mærkning og daginstitutioner med "Grønne Spirer"-mærkning er markant mindre i 2023 i forhold til 2021 analysen. De to analyser er således ikke sammenlignelige for disse to mærkninger.

3.3. Sammenligning af kommuner

I analysen 2023 er det valgt at sammenligne kommunerne på tværs af data ved at tildele kommunerne en kvantitativ score på baggrund af en inddeling af kommuner i tertiler for hver af de 12 variable, der indgår i analysen (se evt. beskrivelse i afsnit 2.2.)

Anvendelse af en kvantitativ score er ny, i det der i analysen 2021 blev anvendt en kvalitativ vurdering "under middel", "middel" og "over middel". Selvom princippet for opdeling af kommuner i tre lige store gruppering efter tertiler er dog den samme i begge analyser. Det vurderes derfor, at det er muligt at sammenligne resultaterne af analysen fra hhv. 2023 og 2021.

Anvendelsen af en kvantitativ score er valgt, da det giver en mere gennemskuelig sammenligning af kommunerne på tværs af data.